

Llibres

Eines i feines a la Cerdanya

Marc PONS I RIBOT.
Eines i feines, vivències a Cerdanya a principis de segle.
 Institut d'Estudis Ceretans.
 Puigcerdà, 1999. 136 pàgines.

És d'agrair que en els temps actuals, en què la majoria de persones vivim en un món molt urbanitzat i cada vegada més volem guanyar el pols al rellotge, es publiquin llibres que reflecteixin el món rural de casa nostra i ens expliquin experiències de temps passats.

Aquest llibre editat per l'Institut d'Estudis Ceretans ens descriu les vivències, experiències i anècdotes d'un ceretà de soca-rel. Marc Pons i Ribot és un pagès de setanta-vuit anys que ens explica mitjançant el seu testimoni la vida rural de Cerdanya en els anys compresos entre el 1910 i el 1930.

L'obra està estructurada seguint les quatre estacions anuals, de cada una de les quals es descriuen les feines del camp, els oficis relacionats amb aquestes tasques, les eines utilitzades, les festes assenyalades, la vida quotidiana i els costums socials de Cerdanya.

Part del llibre està escrita pel mateix Marc Pons, i la resta per Manel Figuera a partir de les vivències contades pel protagonista. El llenguatge utilitzat és senzill i fàcil d'entendre.

Cal destacar també els dibuixos realitzats per Joaquim Carbonell i Cornejo, d'una pulcritud i precisió esplèndides, que il·lustren el

Eines i Feines

vivències a Cerdanya a principis de segle

Institut d'Estudis Ceretans

text i que donen a l'obra un valor afegit.

Eines i feines es converteix així en un testimoni històric i antropològic d'una persona que va viure una època en una zona rural molt determinada, i és un exemple de com l'home s'adapta al paisatge i com aquest influència l'individu. Però per altra banda és també una eina didàctica per conèixer un passat de casa nostra amb uns oficis i costums que potser aviat solament podrem recordar a través de llibres com aquests.

Joan Vicens i Tarré

El passat sempre és millor

Jaume COMAS.
Postals de l'Escala.
 Llibres del Segle.
 Gaiques (Empordà), 1998.
 93 pàgines.

La poesia ha estat, des de sempre, un art profundament relacionat amb el record i la nostàlgia. El record (ho podem entendre

perfectament si llegim Leopardi) és un procés idealitzador que compensa les mancances de la vivència, i per això és una part fonamental en l'ésser humà. Si mirem amb sinceritat i sense por (que difícils, les dues coses alhora!) dins nostre, tots i cadascun de nosaltres, incloent-nos-hi els més joves, descobrirem que aquest és un sentiment comú, que ens és profundament arrelat. Qualsevol mirada enrere, encara que sigui quan el final del camí encara és imperceptible, deixa l'avui en evidència, enfonsat en la mediocritat.

Alguns poemes de *Postals de l'Escala* donen certes claus per agafar el temps amb les mans i analitzar per què ens fereix. «La platja», per exemple, mostra l'evolució que segueixen les persones emmarcades en el mateix espai local. Dels jocs infantils a la sorra es passa progressivament a riscos inconvenients al mar. L'evolució és negativa, però dóna l'explicació de tot plegat: l'home va perdent la seva primitiva fascinació per les coses petites, i ha de buscar el trencament fent equilibris amb la lògica. Per això els adults són més imprudents que els nens. Lentament, al llarg de la nostra vida, la nostra memòria s'omple de més i més coses, i això fa que els dies es tornin cada dia més feixucs. No és el passat el que és millor, sinó que nosaltres érem millors aleshores, més lleugers, més àgils per la vida.

Així mateix, «Seques de gener» és un poema magnífic, amb uns dos versos finals senzillament excepcionals, i «Quan bufa la tramuntana» és l'inevitable homenatge d'aquest recull al mític vent empordanès, que aconseguix la postal més entrañable i difícil, la foto d'aquest aire fred que ens defineix. Aquests poemes de Jaume Comas són, definitivament, postals. I les postals, com la poesia, són record. Record d'un passat que sempre ens sembla millor.

David Cuenca Ros

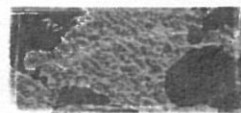

De Begur a Cuba

Lluís COSTA.
L'illa dels somnis.
L'emigració de Begur a Cuba al segle XIX
 Ajuntament de Begur, 1999.
 286 pàgines.

No gosem canviar l'encapçalament, encertadíssim, amb què el company Lluís Costa ha intituat el seu treball de recerca editat sobre l'emigra-

Lluís Costa

L'illa dels somnis
 L'EMIGRACIÓ DE BEGUR A CUBA AL SEGLE XIX

ció a Begur a Cuba al segle XIX. L'any 1995 Birgit Sonesson, professora de la New York University i coneguda investigadora de l'emigració a les Antilles, publicà l'interessant estudi *Catalanes en las Antillas. Un estudio de casos*, seguint els camins fressats per Estela Cifre de Loubriel pel que fa a l'ingent estudi sobre la formació del poble porto-riqueny. Sonesson aplica el concepte d'«emigració en cadena» —definit per John i Leatrice MacDonald— a l'anàlisi de diversos grups de famílies de dues comarques catalanes: el Garraf i el Baix Empordà. Cadascuna d'aquestes comarques, segons Sonesson, representa dos models diferents en el procés d'emigració en cadena. L'emigració estudiada del Baix Empordà és representada, precisament, per famílies de Sant Feliu de Guíxols i de Begur.

Tot i que aquesta professora va investigar en els nostres arxius, la investigació més exhaustiva realitzada per Cèsar Yáñez, en el cas de Sant Feliu, i la de Lluís Costa a Begur afinen més les grans hipòtesis sobre l'emigració americana del segle XIX establertes per historiadors més generalistes i allunyats de les fonts documentals dels pobles del litoral. Efectivament, des d'una posició i òptica privilegiades, com a arxiver i historiador local, Lluís Costa ha pogut estudiar amb més extensió (de dades) i profunditat el cas

de Begur del segle XIX, pel que fa a la importància i incidència de l'emigració de 573 begurencs joves a Amèrica, 440 dels quals a l'illa de Cuba. En l'imaginari popular la major de les Antilles era «l'illa dels somnis», la terra de la fortuna i de la riquesa. Per tant, determinar el nombre de vilatans que hi emigraren és una dada important de la història local del Begur del segle passat, tenint en compte que es tracta d'una vila que no arribava als 2.000 habitants.

Si conèixer la quantitat és important, més ho és profunditzar en les causes. La majoria d'emigrants empenien l'aventura americana a la recerca d'una millor manera de viure, per superar la precarietat econòmica que els oferia la vila. Altres emigraren des d'una posició social més còmoda, per buscar nous objectius econòmics o ampliar el mercat del sector vitícola. Tot això, però, sense excloure'n l'esperit d'aventura dels joves ni la qüestió del servei militar obligatori.

Quan llegeixo temes d'història que m'apassionen, com aquest de Lluís Costa, m'és molt difícil desvincular la problemàtica que planteja de l'actual. És clar que em refereixo als nostres pobles, avui receptors d'immigrants d'altres indrets. La lliçó de tolerància i solidaritat és ben clara.

Àngel Jiménez

Mestre i naturalista

Silvia MUÑOZ I TORRES.

Isidre Macau i Teixidor.

Mestre i naturalista.

Col·lecció Baldri Reixac, núm. 1.

Edició Dlleure. Gestió i Serveis

Socioculturals. Girona, 1999.

50 pàgines.

Amb aquest llibre, magníficament editat i il·lustrat, s'enceta una col·lecció que vol aplegar —es diu a la contraportada— «tots aquells treballs que ens ajudin a conèixer amb més profunditat el nostre passat pedagògic». Es tracta, doncs, d'una iniciativa arriscada, i alhora necessària, fonamental i fonamentadora, però que neix, i ja és ben paradoxal, de la iniciativa privada. Donem-li la benvinguda i desitgem-li sort i continuïtat.

Isidre Macau (Palau-saverdera, 1882-1946) «formà part d'una nissaga de mestres gironins que feren de la pedagogia alguna cosa més que un treball i una obligació quotidiana», escriu Silvia Muñoz. És veritat: la seva tasca educativa i social,

dins i fora de l'escola, en un context històric molt diferent del nostre, fou d'una eficàcia contrastada i tingué una transcendència innegable. Va exercir de mestre a Piera, Verges, Sarrià de Ter i Barcelona (primer al Grup Escolar de Sarrià i després de la guerra al Grup Escolar Ramon Llull). D'una sòlida formació intel·lectual, destacà pel seu rigor científic i per la seva tasca renovadora en pro de l'escola activa i catalana. No debades fou un més dels mestres gironins cooptats pel Patronat Escolar de Barcelona, que endegà una admirable tasca pedagògica des de l'administració pública.

Però, com ja es diu ben explícitament en el títol del llibre, Isidre Macau excel·lí també com a naturalista. En arqueologia va estudiar de manera especial els dòlmens i menhirs de l'Alt Empordà, i va dedicar esforços a la botànica, a la mineralogia, a l'estudi dels mol·luscs i dels fòssils, etc. Sortosament, gran part de les seves col·leccions foren donades al Museu Arqueològic de Sant Pere de Galligants, que, des de 1985, compta amb una sala Isidre Macau.

Destacà encara com a promotor i dinamitzador cultural en tots els seus àmbits. En són una prova les nombroses Conferències Pedagògiques i de Cultura Popular que organitzà i sovint pronuncià. El llibre en transcriu una de titulada «Els deures de tots en l'obra